

Dežela prostranstev

Bogojina, Tešanovci, Selo na Goričkem

✍ Milka Bokal 📷 Marjan Bradeško



Goričko, kjer je doma samota

Zdaj sva v tej deželi brezmejnih razdalj, v Prekmurju. Misel nanjo trenutno marsikaterega Slovenca navdaja s trpkostjo. Toliko ljudi je brez dela. Hodiva po poti, na kateri v tem predzimskem času ni kolesarjev, čeprav je namenjena njim. Kolesarska pot vodi od Bogojine do Tešanovcev, nato pa proti Goričkem. Po njej sva se namenila do tistega Sela, v katerem je želja po druženju povezala slovenske vasi z imenom Selo, Sela, Sele. Že štiri-najsto srečanje bo letos, vsakič v eni od slovenskih Sel. Najbrž ni naključje, da je predlog vzniknil na obrobju Slovenije, v samotni, a živi vasi.

Ravnina je neskončna. Oči, vajene, da se uprejo v gozdove in hribe, tu ne najdejo opore in nekam nenavadno, skoraj izgubljeno se počutim. Kot da sem na prepihu narave, kot da me bo veter zdaj odnesel daleč proč. Po drugi strani pa ta neskončnost razdalj budi tudi vzvišen občutek – kot da sem del neba. Toliko ga je v tem Prekmurju. Igre oblakov, vetra in sončne svetlobe na njem ponujajo oblike vseh vrst. Zemeljska izoblikovanost tu ne pritiska na človeka.

Najina pot sega od obzorja do obzorja. Njive, posejane s temno zeleno ozimno

pšenico, vasujejo z bolj svetlimi travniki. Med njimi so prepredeni grabni, ob katerih se je ujelo grmovje in nižje drevje. Na obzorju bodejo v nebo vitke postave topolov. Njive so zorane globoko, zemlja je temno rjave barve. To je znamenje rodovitnosti, kamna ne najdeš v njej. Rahlo vlažne brazde se svetijo od medlega sonca. Ni čudno, da je bilo tu v Tešanovcih pred meseci svetovno prvenstvo v oranju. Vas je tako našla tisto, kar jo dela dragoceno.

V Tešanovcih zavijeva proti »hribčasti« pokrajini Goričkega. Spotoma se ustaviva še v trgovini; taka je, ki jih ni več veliko. Prodajalec je za pultom. Ko reče, da greva do Sela, mu zaprepaden izraz šine čez obraz.

»Ja, hm, tam bo treba pa gor in dol. No, pa saj bo šlo.«

Beseda mu je zastala in skoraj pomicno naju je pogledal. Tak je bil tudi pozdrav ob odhodu. Mogoče so ljudje vajeni hoditi samo po delovnih opravkih, ne pa »kar tako«.

Od daleč pozdravlja majhna cerkev. Ne, ni, ko prideva bliže, vidiva, da temna ograja omejuje pokopališče, opazna stavbica pa je poslovilna vežica. Na njej je napis: Vstali bomo v žitek večni. Zdi se

mi, da to javno razglašeno posmrtno življenje lepo sodi v to neskončnost razdalj. Ta »žitek večni« prikrito vabi ljudi. Vsi bi ga bili radi deležni. Mogoče ne zavestno, podzavestno pa se gotovo večina trudi zanj. Vsak ga tudi po svoje dokazuje, eni z zanikanjem, drugi z delom. Kdor ga povezuje s filozofskimi podlagami, je lahko srečen. Še najbolj naravno je nesmrtnost doseči z nadaljevanjem rodu, s potomstvom. Nisem suha veja, če mene ne bo več, bodo moji zanamci hodili po teh poteh.

Mimogrede zavijeva na pokopališče. Ta je navadno verna slika kraja in odnosa do tistih, katerih imena so vklesana v hlad kamna. Pestrost napisov tu ni tako bogata kot v bližnji Bogojini, kjer je na spomenikih vse polno verzov. Večinoma ne govore o posmrtnem življenju; beseda bolj vpleta trpljenje, trud in skrb življenja, ki je minilo.

Zdi se, da čas le ni prevelik gospodar teh prostranstev, da si ljudje tu še vzamejo trenutek in drug drugemu in tudi pokojniku namenijo nekaj pozornosti, nekaj več kot le ime in priimek ter letnice začetka in sklenitve časa na njegovem zadnjem domu. Je mogoče tudi njihovo doživljanje



Romanska rotunda iz prve polovice 13. stoletja pri Selu na Goričkem

globlje? Saj je tudi rojstvo v tej pokrajini pospremljeno s čustvi, s pesmijo. Zberejo se prijatelji, znanci in pojejo na zdravje novemu članu te družbe. Hiša, v kateri se to zgodi, pa je deležna še posebne pozornosti. Po dvorišču nasteljejo slamo. Pravijo, da želijo mehko postlati novi bilki na človeškem travniku.

Približava se hribom. Mehke, nežne oblike vabijo, da bi jih kar pobožal. Zdaj se bo začelo tisto nekaterim nerazumljivo »gor–dol«. Polje se rahlo dviguje, živa zelena barva pojema in počasi prehaja v nežno rjavo. Vse kaže, da višje na njivah zemlja nima zadosti vode. Drevje je golo, le sem in tja med turobno temno rjavo barvo gozdov oko privabijo zeleni bori. Po tleh je vse polno hrastovega listja.

Vijugavo prideva do Vučje Gomile. Na desno se razprostira gozd z velikimi prti podrasti temno zelene barve, na levi pa so črtaste prazne brajde vinogradov in sem ter tja njive. Zemlja je tu ilovnata, skoraj oranžasta, ne daje vtisa, da bi semenje na njej bogato obrodilo. Ob cesti starejša ženska kosi travo, pozneje zveva, da za »svoje pujseke«. Radovednost, kakšna je njena govorica, zastavi korak k njej.

»Od kje pa sta prišla?«

»Iz Bogojine.«

Mamka sklene roke od začudenja:

»Iz Bogojine, ja, a nimata biciklina?«

»Ne, avto imava v Bogojini.«

»Ja, zakaj se pa ne pelata z njim?«

Spogledava se, tudi mamka se nasmehne. Razume najino pohodniško vnetost, midva pa tudi njeno »skrb« za fizični blagor prišlecev.

Spet greva naprej. Tu je doma samota, le delavec na električnem drogu se trudi s popravilom. Nebo iz lilasto modrega zenita prehaja v sivo na obzorju. Vinogradi se vrstijo na obeh straneh. V daljavi sili v nebo cerkva v Fokovcih.

Spet je ob cesti mamka. Postava je enaka prejšnji. Ruto ima na glavi, roke so sklonjene k delu. Obrne se k nama, midva pa k njej. Pogled v obraz razodene, da je celo življenje živela z zemljo.

»Kako je kaj?«

Običajno vprašanje, ki daje možnost, da se človek lahko tudi izmuzne iz besednih oklepov.

»Slabo. Hči in zet sta zdaj doma. Ni službe, ni penězov.«

Pogleda v gumijasto cev na bližnjem asfaltu, ki jih je zdaj po Prekmurju vse polno.

»Nafto iščejo povsod po Prekmurju, a še vodovoda nimamo, tega naj nam zgradijo.«

»Ja, pa tako lepo hišo imate.«

»Je bila zgrajena že prej, ko je mož v Avstriji delal.«

No, pa smo tam. Veselost ne veje iz teh besed. Mamka se je odprla, kot je odprta ta pokrajina. Verjamem v sožitje narave in ljudi, ki živijo na njej. Ob njenih zadnjih besedah se spomnim stare ljudske pesmi iz te pokrajine. Nekako tako gre: bolje bi bilo, da me mati ne bi rodila, kot da mi je Amerika usojena. Taka prizadetost, kolikor vem, ni ujeta v veliko slovenskih ljudskih pesmih ali pa celo v nobeni. Pa vsaj ne bo spet časov, da bi se tako občutje razživel v teh ljudeh.

Noč se je bližala in veter je pognal svoje sile. Oblaki na zahodu so se pretrgali in nizko novembrsko sonce je posijalo skozi okno na nebu. Čudno nenavadna svetloba je pozlatila del te pokrajine, legla je na gozdove na obzorju in raztresene hiše na holmih. Svetel pas se je še malo razširil, nato pa obstal na zoranih njivah. Da bi le vesel in obilen kruh zrasel na njih. ●